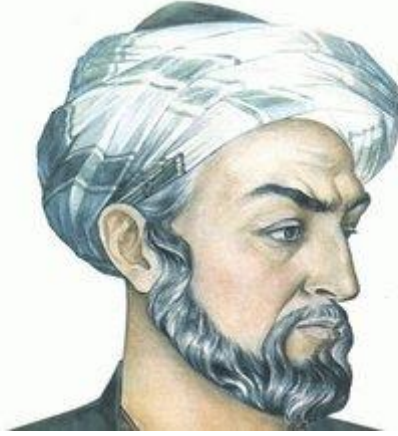

İbn-i Sina kimdir?

İbn-i Sina'nın tam adı Ebu Ali el-Hüseyin ibni Abdullah ibn-i Sina el-Belhi'dir. Samanoğulları sarayı maliye kâtiplerinden ve saygın bir bilim adamı Abdullah Bin Sina'nın oğlu olan İbn-i Sina, Batı'da "Avicenna" adıyla tanınır. 980 yılında günümüz Özbekistanında yer alan Buhara yakınlarındaki Afşana kentinde doğdu. Yalnız doğuda değil, ortaçağ Avrupa'sında da en büyük tıp bilgini sayılan İranlı Müslüman bir bilgin ve düşünürdür. Olağanüstü bir zekâ sahibi olduğu için daha 10 yaşındayken Kur'an-ı Kerim'i ezberledi.

İbn-i Sina, Kuşyar isimli bir hekimin yanında tıp eğitimi aldı. Buhara'da babasından ve döneminin ünlü bilginlerinden özel ders ve iyi bir eğitim aldı. Olağanüstü hafızası ve zekası da bu konuda ona çok yardımcı oldu. 14 yaşına geldiğinde öğretmenlerini geçmeye başlamıştı. Felsefe, edebiyat, matematik, tıp gibi çeşitli alanlarda engin bir bilgi birikimine ulaştı.

16 yaşında tıbbı döndü ve bu konudaki bilgileri öğrenmekle kalmayıp yeni tedaviler de geliştirdi. 19 yaşında doktor ünvanı elde etti ve ücret almaksızın hastaları tedaviye başladı. Samani Hükümdarı Nuh bin Mansur'un hastalığını iyileştirmesi üzerine, Buhara'daki olağanüstü zengin kitaplıktan dilediği gibi yararlanmasına izin verildi. Burada bulup okuduğu kitaplar, bilgisinin daha da derinleşmesine ve düşüncelerinin gelişmesine büyük katkıda bulundu. 21 yaşına geldiğinde dönemin en büyük hekimlerinden biri sayılıyordu.

Gazneli Mahmud'un Samani hanedanına son vermesi üzerine Buhara'dan Harzem'e gitti. Düzensiz yaşayışıyla Gazneli Mahmud'u kızdırınca Harzem'den ayrılarak Irak-ı Acem (İran'ın güneydoğu Azerbaycan bölgesi), Gürgenç ve Rey'de dolaştı. Bu gezgin yıllarında zaman zaman hekimlik yaptı. Bir süre Hemedan'da Büveyhi Emiri Şemsü'd-Devle'nin vezirliğinde bulundu. Siyasal nedenlerle hapsedildi. Hapisten sonra düşmanlarının kötülüğünden kurtulmak için kentten kente göç etti. Sonunda İsfahan'da, Kâkûyi Hükümdarı Alaü'd-Devle'nin sarayına girdi. Hükümdarla çıktığı bir sefer sırasında 10 Temmuz 1036 tarihinde mide rahatsızlığından Hemedan'da öldü.

İbni Sina'nın en büyük yapıtlarından biri Kitabu'ş-Şifa'dır ("Sağlık Kitabı"). İnsanlık tarihinde tek bir kişi tarafından yazılan en kapsamlı yapıt olan Kitabu'ş-Şifa mantık, fizik, geometri, astronomi, matematik, müzik ve metafizik konularında dönemin tüm bilgi-lerini bir araya getiren bir ansiklopedidir. İbni Sina'nın belki de en ünlü yapıtı olan el-Kanun fi't-Tıb ("Hekimlik Yasası"), Yunan hekimlerinin bulgularına olduğu kadar kendi gözlem ve deneylerine de dayanan bir tıp ansiklopedisidir.

İbn Sina yaşamının son yıllarında, Kita-bu'ş-Şifa'y Kitabu'n-Necat ("Kurtuluş Kita-bı") adıyla özetledi. Bunun da özeti olan İşarât ve't-Tenbihât ("Belirtiler ve Uyarılar"), kendi felsefe sistemini en özlü biçimde dile getirdiği yapıtıdır.

Felsefe, matematik, astronomi, fizik, kimya, tıp ve müzik gibi bilgi ve becerinin muhtelif alanlarında seçkinleşmiş olan, İbn Sînâ matematik alanında matematiksel terimlerin tanımları ve astronomi alanında ise duyarlı gözlemlerin yapılması konularıyla ilgilenmiştir. İbni Sînâ, her şeyden önce bir hekimdir ve bu alandaki çalışmalarıyla tanınmıştır. Tıpla ilgili birçok eser kaleme almıştır; bunlar arasında özellikle kalp-damar sistemi ile ilgili olanlar dikkat çekmektedir.

İbni Sînâ dendiğinde, onun adıyla özdeşleşmiş ve Batı ülkelerinde 16. yüzyılın ve Doğu ülkelerinde ise 19. yüzyılın başlarına kadar okunmuş ve kullanılmış olan el-Kânûn fi't-Tıb (Tıp Kanunu) adlı eseri akla gelir. Beş kitaptan oluşan bu ansiklopedik eserin Birinci Kitab'ı, anatomi ve koruyucu hekimlik, İkinci Kitab'ı basit ilaçlar, Üçüncü Kitab'ı patoloji, Dördüncü Kitab'ı ilaçlarla ve cerrâhî yöntemlerle tedavi ve Beşinci Kitab'ı ise çeşitli ilaç terkipleriyle ilgili ayrıntılı bilgiler vermektedir.

İbni Sînâ, çoğu fizik, astronomi ve felsefeyle ilgili olarak 150 civarında eser yazdı. Farsça olan birkaçı dışında bunların hepsi Arapça'dır. Bilhassa tıp ilmine dair araştırmaları son derece orijinal ve doğrudur. Bu yüzden doğu ve batı hekimliğine kelimenin tam anlamıyla, 600 yıl, hükmetmiştir. İbni Sînâ, tıp araştırmaları yaparken bazı hastalıkların bulaşmasında göze görünmeyen birtakım yaratıkların etkisi olduğunu, yani mikropların varlığını sezmiş ve bu bilinmeyen mahluklardan eserlerinde sık sık bahsetmiştir. Mikroskobun henüz bilinmediği bir devirde böyle bir yargıya varmak çok ilginçtir.

O çağın Fransa'sının en meşhur tıp fakülteleri olan "Montpellier" ve "Louvain" Üniversiteleri'nin temel kitabı İbni Sînâ'nın yazdığı "el-Kanun fi't-Tıb" oldu. Durum XVII. yüzyılın ortalarına kadar böyle devam etti ve İbn-i Sina, 700 yıl Avrupa'nın tıp hocası oldu. Altı yüzyıl önce Paris Tıp Fakültesi'nin kütüphanesinde bulunan 9 ana kitabın en başında İbn-i Sina'nın Kanûn'u yer almıştır.

Bugün hala Paris Üniversitesi'nin tıp fakültesi öğrencileri St. Germain Bulvarı yanındaki büyük konferans salonunda toplandıklarında iki kişinin duvara asılı büyük boy portresiyle karşılaşırılar. Bu iki portre, İbn-i Sina ve er-Razi'ye aittir.

Başlıca eserleri: el-Kanun fi't-Tıb, ("Hekimlik Yasası"); Kitabü'l-Necat, ("Kurtuluş Kitabı"); Risale fi-İlmü'l-Ahlak, ("Ahlak Konusunda Kitapçık"); İşarat ve'l-Tembihat, , ("Belirtiler ve Uyarılar"); Kitabü'ş-Şifa, ("Sağlık Kitabı").